

GUE/NGL

Gauche Unitaire Européenne/Gauche Verte Nordique
European United Left/Nordic Green Left
Groupe Parlementaire • Parliamentary Group
PARLEMENT EUROPÉEN • EUROPEAN PARLIAMENT

AMERICKÁ VOJENSKÁ ZÁKLADNA V ČECHÁCH

Jan KELLER
Jiří MAŠTÁLKA
Oskar KREJČÍ

2007

Jan Keller
Jiří Maštálka
Oskar Krejčí

Americká vojenská základna v Čechách

Ilustrace: Michael Marčák

Praha - Štrasburk - Brusel
2007

Obsah

Jan Keller

Radar jako test demokracie 5

Jiří Maštálka

Je čas říci NE 14

Oskar Krejčí

Velké problémy malé základny 25

*Konec studené války odsunul otázky míru a války z centra pozornosti mnohých lidí. Hlavně my, kteří žijeme uprostřed Evropy, máme tendenci vnímat mír jako samozřejmost. Až příliš často zavíráme oči před faktem, že se Česko jako členský stát NATO podílelo na agresi proti Jugoslávii, kde v důsledku bomb shazovaných z více než tisícovky „našich“ letadel a díky „našim“ střelám s plochou dráhou letu zahynulo přes dva tisíce civilistů. Je zřejmé, že **mír není samozřejmost, ale úkol**. Žijeme ve světě, v němž pro mnohé z těch, kdo se honosí silou, není právo nic jiného, než drobná překážka na cestě k větší moci či ziskům.*

V posledních měsících se otázka míru ve střední Evropě výrazně zdramatizovala. V pátek 19. ledna 2007 oficiálně oznámily Spojené státy, že zahajují jednání s Českou republikou a s Polskem o jejich zapojení do systému Národní protiraketové obrany USA. Veřejně se začalo jednat o umístění části tohoto systému – radarové stanice – v jihozápadní části vojenského újezdu Brdy. V Polsku by měly být umístěny americké rakety.

A tak se znovu začínám učit, co je to zápas za mír. Rozhlížíme se po světě a s údivem zjišťujeme, že v tak zvaném „postkonfliktním období“, tedy po skončení studené války, byly zabity v nejrůznějších válkách miliony lidí. Učíme se nejen slepě následovat vybrané spojence, ale i přemýšlet, jak by měl svět vypadat.

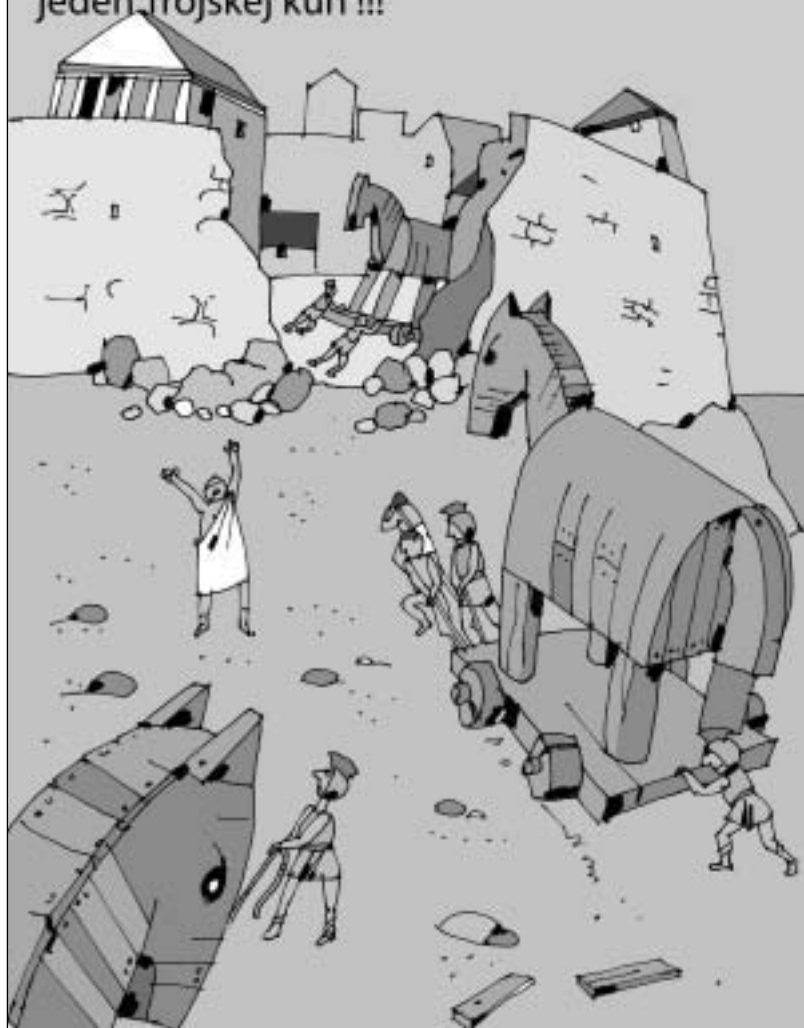
Učíme se přebírat odpovědnost za své činy. A také za české národní zájmy.

Učíme se, jak se postavit snaze zatáhnout Českou republiku do globální konfrontace s jinými státy.

Hledáme cestu, jak zabránit výstavbě americké vojenské základny u nás doma.

Jiří Maštálka

U Dia, nejsme Evropská únie, nám stačí jeden Trojskej kůň !!!

RADAR JAKO TEST DEMOKRACIE

Dovolte mi, abych se vyjádřil k problematice cizí vojenské základny na našem území. Učiním tak ve dvou krocích. Nejprve si povšimnu několika nejčastějších argumentů stoupců základny a pokusím se je rozebrat – jak si přeje ministryně obrany – nikoliv z ideologické, ale z čistě logické a věcné stránky. Poté se dotknu několika závažných okolností, o nichž stoupcem základny bohužel vesměs mlčí.

Nejprve tedy k argumentům stoupců. Není jednoduché se k nim vyjádřit, protože tito lidé tvrdí každou chvíli něco jiného a poměrně často si přitom protiřečí.

Těsně po loňských volbách v červnu 2007, kdy se o záměru Bushovy administrativy začalo poprvé mluvit více než v náznacích, se ještě uvádělo, že se jedná výhradně o prvek „systému Národní protiraketové obrany Spojených států“. Stačí zalistovat v novinách z počátku loňského léta, abychom zjistili, že se tehdy vůbec nehovořilo o nějaké ochraně České republiky, či dokonce celé Evropy.

Řeči o ochraně Evropy nastoupily teprve tehdy, když byl projekt americké vojenské základny veřejnosti vcelku jednoznačně odmítnut. Najednou se začalo mluvit o tom, že jde vlastně – a možná dokonce v první řadě – o naši vlastní bezpečnost. Tyto řeči jsou však natolik nepřesvědčivé, že většina veřejnosti je opět nepřijímá.

A tak vznikla třetí verze legitimizace základny. Máme ji prý postavit z vděčnosti ke Spojeným státům. Pro ty, kdo by snad chtěli vděčnost prokazovat jiným způsobem, zazněl nedávno v Mnichově v pořadí už čtvrtý argument: ten, kdo je proti základnám v Česku a Polsku, zapomněl, kdo prohrál studenou válku.

Tady už nejde o jakousi vděčnost, ale o přímou a hodně neomalenou hrozbu. Všimněte si, prosím, těchto proměn. Od ochrany Spojených států, k naší vlastní ochraně. Od čisté vděčnosti ke Spojeným státům k tvrdému diktátu vítězů.

Naši vládní politici, včetně ministryně obrany, se dnes pohybují někde mezi druhou a třetí příčkou této škály. Odhaduji, že nejpozději někdy v dubnu květnu se od našich vládních činitelů dozvíme, že zatímco oni studenou válku vyhráli, český národ ji prohrál.

A nyní mi dovolu, abych se stručně věnoval několika argumentům stoupců základny.

1. Stoupcí základny celou věc bagatelizují tvrzením, že se jedná pouze o výstavbu radaru. Na našem území žádné rakety umístěny nebudou. Proto prý nechápou hysterii, která se kolem jednoho neškodného radaru zvedla.

Tady člověk nemusí být technický odborník, aby věděl, že radar a rakety tvoří jediný soubor, který je díky moderní technice propojen natolik těsně, jako by obojí stálo na jedné jediné louce. Pokud chce někdo tvrdit, že my máme co do činění pouze s radarem, projevuje tím jen svoji naprostou technickou i strategickou naivitu. Ve skutečnosti může nadzemní radar očekávat drtivý úder protivníka mnohem spíše než rakety zakopané hluboko v silu. Bez radaru zůstanou rakety v silu dokonale nepoužitelné, a pouze v tomto smyslu mírové. Jde tedy už jen o to, najít protivníka, který si radar k úderu vytypuje.

Naši vládní politici dělají všechno pro to, aby takového protivníka co nejrychleji vytvořili. Tomuto svému počínání říkají – péče o bezpečnost národa.

2. Odporem proti základně prý zrazujeme své evropské spojence a ohrožujeme jejich bezpečnost.

Opavdu se naši vládní politici domnívají, že vlády v Paříži, v Berlínu či v Římě jsou natolik nezodpovědné, neinformované a krátkozraké, že bez světla rozumu přicházejícího z Prahy by kráčely jako ovce na vlastní porážku? Odkud se bere v našich vládních činitelích tolik mesianismu?

Představme si, že bychom po roce 1989 vyhlásili neutralitu. Podle stoupenců základny bychom tím celou západní Evropu vydali napospas silám, vůči kterým by byla naprosto bezbranná. Ještě že tu jsme my a že hrdě stojíme rozkročení nad Brdy. Bez nás by ti prost'áčci západně od našich hranic dlouho nepřežili.

Nezlobte se na mne, ale já odmítám takto naše evropské spojence zostuzovat a degradovat. Zdá se mi to od našich pravico-vých politiků směšné a pro všechny, kdo si přejí integrovanou Evropu, naprosto nepřijatelné.

3. Tvrdí se nám, že cizí vojenská základna prý nijak neo-hrozí naši suverenitu. Prý ji nemůže ohrozit o nic více než skutečnost, že akcie našich strategických podniků vlastní zahraniční firmy.

Ti, kdo toto tvrdí, by měli vysvětlit, proč to, co prý platí pro nás, neplatí pro Spojené státy. Vždyť i akcie mnoha amerických strategických podniků jsou dnes v cizích rukou. Spojené státy to tolerují, tak jako to tolerují všechny ostatní země v podmínkách globalizované ekonomiky.

Cizí vojenskou základnu by si však na své území Spojené státy umístit nenechaly. Proč se tak asi chovají, pokud by tím jejich suverenita údajně nijak neutrpěla? Bude Topolánkova vláda žádat zvláštní nótu, aby americká vláda souhlasila recipročně s vybudováním naší vojenské základny na svém území? Taková představa je samozřejmě naprosto absurdní. Je právě tak absurdní jako ustavičné ujišťování české vlády, že jedná s USA jako rovný s rovným. Je to jen další bod, ve kterém se česká vláda totálně ztrapňuje.

4. Až do nedávné schůzky v Mnichově se nám tvrdilo, že všechny kroky Spojené státy od počátku konzultují s Ruskem, které prý nemá vážnější výhrady. Také tento argument se ukázal jako nepravdivý.

Rozhodně nejsem nekritickým obdivovatelem Vladimíra Putina. **Ti, kdo o nás momentálně rozhodují, by však měli říci zcela jasně a nedvojznačně, zda považují Rusko za nepřítele, anebo za spojence Evropy v boji proti terorismu.** Pokud je Rusko v tomto boji naším spojencem, pak je třeba budovat ochranu společně s ním, nikoliv za jeho zády. Pokud je vnímáno jako hrozba a nepřítel, pak stavba radaru a deseti raket je jen dětinským počinem. Ten může Rusko sice rozdráždit, z vojenského hlediska však nemá naprosto žádnou cenu.

V každém případě by se dál už nemělo lhát o tom, že Rusko se základnami souhlasí. Není to pravda a je to jen další bod, ve kterém vláda klame voliče.

5. Kromě bezpečnostních aspektů má mít vojenská základna pro nás prý i příznivé ekonomické dopady. Předseda strany lidové to vyjádřil tak nějak po svém, když prohlásil: „Víte, kolik se toho na takové základně protopí a projí?“

Nejsem si jist, zda je tento argument míněn tak úplně vážně, a proto na něj odpovím ve stejně lehkém, tak trochu legračním, prostě čunkovském tónu. **Pokud chce někdo vylepšovat naši ekonomickou bilanci umístováním cizích vojenských**

základen, pak by se tedy už měl chovat skutečně tržně. Měl by uspořádat dražbu příhodných lokalit na našem území, anebo rozhodnout o nabyvateli obálkovou metodou.

A pokud je navíc – tak jako momentálně paní ministryně obrany – členem KDU-ČSL, měl by se modlit, aby nejvíce ze všech nepříhodila v této podivné dražbě naší suverenity nějaká teroristická organizace. Vždyť trh nezná špinavé peníze.

A nyní mi dovoluňte stručně promluvit **k otázce referenda.**

Existují politici, kteří se formálně hlásí k referendu a přitom tvrdí, že otázka základny je příliš důležitá, než aby mohlo být rozhodnutí svěřeno občanům. Referendum k základně by prý zpochybnilo mandát poslanců a vlády i výsledky voleb.

Domnívám se, že politici, kteří toto tvrdí, pouze prozrazují míru svého pokrytectví. O každém referendu by se přece dalo prohlásit, že zpochybňuje mandát poslanců. Snad jen s výjimkou těch referend, která by se týkala naprostých banalit, o nichž politici ani nemají zájem rozhodovat. Nechme rozhodovat lid, ale jen o věcech zcela druhořadých, nepodstatných. To je, zdá se, skutečné krédo těchto demokratů.

Podle jiného tvrzení lidé nemohou o základně v referendu rozhodovat, protože se v tak složité otázce prý dostatečně neorientují. Mohou existovat jen dva důvody, proč by se lidé neorientovali tak dobře jako politici. Buď jsou hloupější než oni, nebo jim chybí potřebné informace. **Osobně se nedomnívám, že obyčejní občané jsou hloupější než obyčejní politici. Alespoň zatím věda neprokázala, že spolu s mandátem se zvyšuje IQ.**

Zbývá tedy druhý důvod. Lidé nemají potřebné informace. Dobře však víme, že informovanost patří k základním předpokladům svobodného rozhodování. **Ti, kdo veřejnosti potřebné informace tají, ve skutečnosti lidem svobodu rozhodování upírají.** Sami si přitom ponechávají svobodu rozhodovat o druzích svévolně a za jejich zády.

Vládní politici se přitom nemohou vymlouvat na žádné vojenské tajemství. Při dnešních možnostech špionáže bude vědět potenciální nepřítel jako první vše potřebné o raketách i o radarech. To můžeme, bohužel, považovat za jednu z mála smutných jistot té dnešní, už zase stále nejistější doby.

Zvláštní je, že proti referendu brojí výhradně jen pravicové strany. Tvrdí, že občané nejsou schopni rozhodovat sami o sobě dostatečně zodpovědně. Přesně tohle se nám snaží namluvit strana, pro kterou je alfou i omegou veškeré politiky zásada, že každý jednotlivec zná své preference nejlépe.

Slíbil jsem, že nebudu mluvit o ideologii, ale pouze o logice.

Jak může logicky uvažující člověk prohlašovat, že každý jednotlivec zná svoje preference nejlépe, a zároveň těm samým jednotlivcům upírat právo projevit své preference v záležitosti, která je pro ně důležitá a ke které se chtějí vyslovit?

Kdo vlastně rozhoduje o tom, kdy člověk může své preference projevit a kdy je projevit nemůže? Chtějí o tom rozhodovat stranické sekretariáty složené z lidí, kteří se dušují, že právě hlas občanů je pro ně závazný. Ty stranické sekretariáty, které se budou před volbami zase dovolávat naší moudrosti a po volbách budou s námi zase zacházet jako s neplnoletými?

Jak se máme s klidným svědomím spolehnout na to, že za nás budou kvalifikovaně rozhodovat lidé, o kterých víme, že neznají ani smysl slov, která používají.

Ministryně obrany se nedávno podepsala pod text s názvem „Nejsme vazaly, radar ochrání i nás“. Omlouvám se paní ministryni, pokud někdo v redakci novin snad vymyslel titulěk za ni. Obávám se však, že si ho vymyslela ona sama. Po stránce logiky je to stejné, jako kdyby svůj článek nazvala například: „Nejsme pokrytci, pouze neříkáme to, co si skutečně myslíme“.

Protože co vlastně znamená slovo „vazal“? Vazalem se stával původně svobodný člověk, který se uchýlil pod ochranu mocného pána. V aktu tzv. infeudace se zavazoval sloužit někomu mocnému oplátkou za to, že ho bude jeho pán chránit. Formálně mu mohla být ponechána svoboda, stával se však na

svém pánovi zcela závislý. Z vděčnosti za to, že jím byl chráněn, mu prokazoval drobné i větší protislužby. Nyní je snad zřejmé, o čem vlastně vypovídá věta: „Nejsme vazaly, radar ochrání i nás.“

A ještě jednu historicky možná poučnou poznámku. V americké nótě žádající českou vládu o zřízení základny se pro českou stranu používá v diplomacii tak trochu neobvyklý termín „přítel“. Také tento termín souvisí historicky s vazalstvím, a sice s jeho nejranějšími fázemi. Otrokáři ve starém Římě si často pořizovali z propuštěných otroků kliku sobě naprosto oddaných klientů. Protože propuštěnci nebyli plnoprávní, zastupovali je jejich páni před soudem, chránili je a vyžadovali za to drobné protislužby a především – naprostou oddanost.

V dopisech, které mocní patroni svým drobným klientům posílali, je oslovovali termínem „přítel“ a blahosklonně je ujišťovali o své přízni a ochraně. Tyto vztahy pak na některých územích vcelku plynule přecházely ve vztahy klasického vazalství.

Nabízí se nám tak nový pohled na vztah vazalství a ochrany, tedy na výrazy, s nimiž paní ministryně tak suverénně a s takovou neznalostí operuje. Nezasťírám, že mám velké obavy, jestliže lidé s takovou mírou informovanosti a kulturního rozhledu se hlasitě dožadují práva, aby mohli rozhodovat o mně a o mých blízkých.

A nyní mi dovoluňte přejít ke druhé části. Zde se alespoň krátce zmíním o tom, o čem stoupenci základen bohužel nemluví vůbec:

1. Spojené státy se od roku 2002 oficiálně řídí vojenskou doktrínou, která připouští rozpoutání preventivních válek. V jejím rámci se nezřikají ani použití jaderných zbraní jako první.

Po zkušenostech z Iráku si nemůžeme být jisti, že Bushova vláda nerozpoutá další válku pod zcela lživou a falešnou záminkou. V tomto případě bychom byli bezprostředně zataženi do konfliktu, jehož průběh bychom nemohli ani v nejmenším ovlivňovat. Pouze bychom nesli všechny jeho následky.

My řadoví občané (a jsem přesvědčen, že také ministryně obrany) bychom byli mezi posledními, kdo by se dozvěděli o odpálení takových „preventivních“ raket. Dozvěděli bychom se o tom až po jejich dopadu.

Má paní ministryně pro takový případ sestaveny evakuační plány pro obyvatele české kotliny, zvláště pak Prahy a středních Čech? Kam bychom ji měli následovat? Na jaký nový Říp? Na ten jaderný?

2. A je zde druhá okolnost, o které se prakticky vůbec nemluví.

Významným aspektem celého plánu americké raketové obrany je aspekt ekonomický. Soukromé firmy mají ze zbrojení miliardové zisky, a proto mají hospodářský zájem na tom, aby se napětí ve světě spíše vyostřovalo.

Spousta amerických občanů proti zájmům těchto firem protestuje. A po nás se chce, abychom (prý v zájmu našeho spojení) celý projekt podporovali. Naším spojencem je demokratický americký lid, nikoliv zbrojařské koncerny. Tady neplatí okřídlené heslo: Co je v zájmu General Motors je v zájmu Ameriky. Pokud považujeme za svého spojence demokratickou Ameriku, měli bychom proti šílenému plánu malých, ale ekonomicky i politicky velice vlivných skupinek, co nejenergičtěji vystupovat. To je ten nejlepší způsob, jak vyjádřit našim spojencům svůj vděk, jak nás k tomu vybízejí vládní činitelé.

Není v zájmu Ameriky stupňovat závody ve zbrojení. Projekt raketové obrany takové závody stupňuje. Politici, kteří ani toto nechápu, buďto nejsou kompetentní, anebo jsou to pouze loutky.

Je pravda, že **nejzávažnější hrozby na nás dnes přicházejí doslova z nebe. Jsou to však hrozby, které nelze zahnat raketami. Výstavba raketových systémů pouze odčerpává prostředky, které tak nutně potřebujeme na zmírnění aspoň těch nejdrastičtějších dopadů očekávaných a přicházejících globálních změn klimatu.**

3. A konečně je tady velice závažný vnitropolitický argument. **Žádná z politických stran České republiky neměla ve svém volebním programu výslovně uvedeno, že bude usilovat o výstavbu cizí vojenské základny na našem území. Politici nemluví pravdu, když tvrdí, že od voličů dostali mandát i v této věci za nás rozhodovat.** Nemluví pravdu politici ODS, politici KDU-ČSL ani politici Strany zelených. **Nikdo jim takový mandát nedal a oni velice dobře vědí, proč se tak bojí referenda. Referendum by ukázalo, že prosazují něco jiného než vůli svých voličů.**

A právě skutečnost, že politici nehájí zájmy voličů, představuje, podle mého názoru, pro demokracii v naší zemi dokonce ještě větší nebezpečí než to, jakou hrozbu představuje cizí vojenská základna v kontextu doktríny preventivních úderů pro naši národní bezpečnost.

*Příspěvek na konferenci o politických dopadech
výstavby americké raketové základny na území,
přednesený v Parlamentu České republiky dne 23. února 2007,
kterou zorganizovalo občanské sdružení
Vojáci proti válce*

Říkám ne, ani vy nebudete mít do toho radaru co kecat.

Jiří Maštálka

JE ČAS ŘÍCI „NE“!

Zdálo by se, že není kam spěchat. Právoplatné rozhodnutí o výstavbě americké vojenské základny u nás zatím nepadlo. Navíc podle zveřejněného harmonogramu by měl být **projekt části systému Národní protiraketové obrany USA ve střední Evropě dokončen příští rok a výstavba završena až v roce 2010; testy radaru a raket by měly začít až v průběhu roku 2011.** Alespoň podle oficiálních informací.

Kdo ale ještě věří oficiálním zprávám? Oficiálně začalo jednání mezi vládami Spojených států a České republiky o umístění americké vojenské základny v Brdech 19. ledna letošního roku. Co se onoho lednového dne vlastně změnilo? Vláda Spojených států oslovila Českou republiku a Polsko s nabídkou na zahájení jednání s tím, že USA mají zájem umístit v České republice naváděcí radar a v Polsku antirakety. **Skutečnou změnou však nebylo zahájení jednání, ale odstartování veřejné části tohoto jednání.** *Podle Informačního bulletinu*, který byl na Ministerstvu obrany České republiky vypracován koncem roku 2006 a zveřejněn byl letos v lednu (viz přílohu k článku Štěpána Kotrby *Lhali vám, občané, lhali. A lhali vám skoro všichni...* v Britských listech – <http://www.blisty.cz/art/32391.html>), jednání probíhají již několik let. Z tohoto dokumentu je zřejmé, **že jednání mezi představiteli vlády USA a vlády České republiky o umístění americké vojenské základny u nás byla zahájena již v polovině roku 2002:**

- **Červenec 2002** – Na Ministerstvu obrany ČR proběhly bilaterální konzultace za přítomnosti 1. náměstka ministra obrany Š. Füleho, 1. náměstka ministra zahraničních věcí J. Kohouta a 1. zástupce náměstka ministra obrany USA J. Trachtenberga. Součástí byla prezentace zástupců Ministerstva obrany

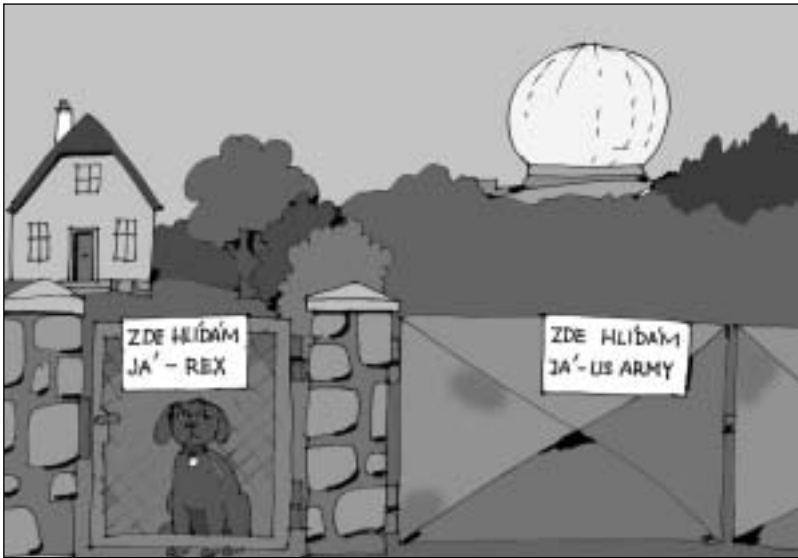
USA k projektu Národní protiraketové obrany USA. Hlavním výstupem jednání bylo oznámení americké strany, že zapojení spojenců do projektu, především do jeho plánované evropské části, je možné.

- **Září 2002** – Projednávání problematiky protiraketové obrany USA během návštěvy ministra obrany České republiky J. Tvrdíka ve Spojených státech. USA prezentovaly důvody vybudování Národní protiraketové obrany USA a plány na realizaci tohoto projektu. J. Tvrdík vyjádřil pochopení pro postup USA a pozitivně hodnotil snahu USA konzultovat tuto otázku se spojenci. J. Tvrdík uvedl, že Česko se v současné době nachází ve fázi zvažování případného zapojení do projektu. Uvedl, že rozhodnutí o případném poskytnutí území bude předmětem strategického rozhodnutí ústavních činitelů České republiky.
- **Září 2003** – Během návštěvy ministra obrany L. Kostelky v USA oznámila americká strana, že České republice zašle technické požadavky týkající se možnosti výstavby základny Národní protiraketové obrany USA v České republice. Dokument *Points to Accompany Data Sheet – Data Sheet for Missile Defense Installation* obdrželo ministerstvo obrany v lednu 2004.
- **Leden – únor 2004** - Ministerstvo obrany připravilo materiál pro jednání vlády *Informace o technických požadavcích na výstavbu základny protiraketové obrany USA na území ČR*, kterým měl ministra obrany České republiky mj. získat mandát pro další jednání s americkou stranou. Vláda materiál projednala na uzavřeném jednání. Usnesením číslo 119/D ze dne 4. 2. 2004 vláda pověřila L. Kostelku pokračovat ve výměně informací o předběžných technicko-organizačních otázkách.
- **Leden – únor 2004** - Ministerstvo obrany připravilo návrh odpovědí týkajících se možnosti výstavby základny. Na základě požadavků USA byly v materiálu popsány tři vytypované

vojenské újezdy Libavá, Brdy a Boletice (především geologické hledisko a infrastruktura). Materiál byl koncem února 2004 zaslán americké straně.

- **Listopad 2004** - Bilaterální jednání delegace ministerstva obrany na Ministerstvu obrany USA k výměně technických informací. Cílem české delegace bylo získat relevantní informace ve věci dalšího postupu v problematice Národní protiraketové obrany USA v duchu usnesení vlády.
- **Prosinec 2004 – leden 2006** – v tomto období neprobíhala mezi českou a americkou stranou žádná jednání v otázce protiraketové obrany USA. Hlavním důvodem byla nevyjasněná otázka financování evropské části Národní protiraketové obrany USA americkou stranou.
- **Únor – červenec 2006** – V Praze probíhaly uzavřené technické konzultace mezi ministerstvem obrany a americkou stranou o možnostech umístění prvků Národní protiraketové obrany USA na území České republiky. Tématem jednání byla především příprava prohlídky vytypovaných lokalit, která proběhla v červenci 2006.
- **12. července 2006** - Vláda zrušila stupeň utajení DŮVĚRNÉ pro usnesení č. 119/D ze dne 4. 2. 2006.
- **Červenec 2006 - 18. – 25. července 2006** proběhla prohlídka vytypovaných vojenských újezdů za účasti 22 členného expertního týmu USA. Pozitivně byly hodnoceny především Brdy a Libavá, a to z hlediska infrastruktury a geologicko-hydrologických podmínek.
- **26. července 2006** - Vláda České republiky usnesením č. 929 z 26.7. vzala na vědomí informaci Ministerstva obrany ČR o technicko-organizačních konzultacích případného zřízení prvků Národní protiraketové obrany USA v Česku. Uložila Ministerstvu zahraničí České republiky, aby ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR předložilo v případě oslovení České republiky americkou stranou návrh dalšího postupu.

- **Srpen 2006 - 15.–18. 8. 2006** proběhly konzultace delegací ministerstva obrany a ministerstva zahraničních věcí a zástupci velení Národní protiraketové obrany ve Washingtonu, kde byly oznámeny předběžné závěry prohlídky lokalit a prezentovány plány USA na realizaci evropské části Národní protiraketové obrany USA. Současně se konzultovaly technické, politické a právní aspekty možného umístění systému v České republice.

Jak je vidět, jednání probíhala a dál probíhají. Přesto v této chvíli **nelze s jistotou říci, zda americká základna u nás bude, nebo nebude postavena.** Lze samozřejmě předpokládat, že v demokratické společnosti by měli rozhodnout občané. Sociologické výzkumy (například ten, který počátkem března zveřejnilo Centrum pro výzkum veřejného mínění) hlásí, že více než 60 % dotázaných s vybudování americké radarové základny v Česku nesouhlasí (pro je 25 % respondentů). Obdobná situace je i v Polsku. Jenže se zdá téměř jisté, že **vlády v obou zemích jsou rozhodnuty pro základny a jsou připraveny dát**

souhlas s jejich výstavbou bez ohledu na názor většiny obyvatel. Skutečnost, že se vlády obou zmíněných zemí chystají dát souhlas s výstavbou v rozporu s přáním většiny svých obyvatel, ukazuje, že politické elity jsou schopny řešit bezpečnostní otázky v rozporu s národními zájmy. A je zde ještě jeden nezanedbatelný zásadní problém.

Dnes již bereme jako samozřejmost, že otázka americké vojenské základny rozděljuje českou politiku. Jenže ona samozřejmost je asi ta největší změna, k níž po 19. lednu u nás došlo. Problémem je, že **po celé dlouhé loňské předvolební období se v Česku nepodařilo otevřít diskusi na toto téma: hlavní média i největší politické strany, které se dnes na této otázce snaží vyprofilovat, zachovaly mlčení.** Embargo kolem otázky americké základny prorážela snad jen internetová média, a to po několik měsíců bez odezvy v tzv. velké politice. **Nikdy se otázka americké vojenské základny v Česku nestala součástí volební kampaně tak, aby odpověď na ni pomohla občanům při rozhodování, komu při volbách odevzdat svůj hlas.** To ukazuje na **slabost demokracie v postsocialistických zemích a zároveň na obrovskou sílu mediální manipulace** politického chování veřejnosti. A o tom, že Česko čeká masivní kampaň ve prospěch americké vojenské základny nelze pochybovat.

Přesto **mnohé záleží na tom, jak aktivně se k této otázce postaví veřejnost.** I když **pravděpodobnost, že se podaří referendum o této otázce v Parlamentu České republiky prosadit, je malá.** Vytrvalý tlak veřejnosti může změnit či ovlivnit některé poslance a členy vlády. Řada skeptiků stále upozorňuje, že také značná část veřejnosti nesouhlasila se vstupem Česka do NATO či byla proti bombardování Jugoslávie – a vláda si stejně prosadila svou. Troufám si však tvrdit, že se situace mění.

• **Především se snižuje závislost veřejnosti na oficiálních informacích a jednostranně orientovaných, netolerant-**

ních sdělovacích prostředcích. Významnou roli zde sehrává internet. Především **deník Britské listy** (www.blisty.cz) se stal kritickou alternativou vůči „mainstreamovým“ mediím – tedy deníkům, týdeníkům, ale i veřejnoprávní televizi, které jsou ve svém zpravodajství a v publicistice poplatní „hlavnímu proudu“ oficiální interpretace problematiky americké základny u nás a informačnímu embargu vůči jiným názorům, jejich nositelům a akcím. Obdobně působí i další internetové servery, zvláště pak **Res publica**, sdružení pro informace (www.publica.cz), ale i některé jiné – například na serveru **Základna u nás** (<http://zakladna.unas.cz/>) probíhá nejen hlasování, ale i porovnávání argumentu pro a proti.

- **Mění se i atmosféra ve veřejnosti.** Politika amerického prezidenta George Bushe vyvolává velkou kritiku v jeho vlastní zemi a její ohlasy se postupně přenášejí i do Česka. Překlady knih Henryho Kissingera a Zbigniewa Brzezinského ukázaly, že čeští kritici bombardování Jugoslávie letadly NATO mají i své americké spojence. Výsledkem je, že **kritika myšlenky vybudovat v Česku americkou vojenskou základnu již není automaticky pokládána za protiamerickou činnost.** Mnozí již pochopili, že mít rád Spojené státy někdy vyžaduje kritický pohled na jejich vládu.
- **Objevily se občanské iniciativy, které nejsou součástí stranického spektra.** Především vznikla **iniciativa NE základnám** (www.nezakladnam.cz), občanská iniciativa proti umístění americké základny v České republice a za uspořádání referenda o umístění základny. Tuto iniciativu podporuje téměř padesát českých a mezinárodních organizací, hnutí a stran. Mezi její úspěch patří demonstrace 29. ledna na pražském Václavském náměstí, kde se sešlo téměř tři tisíce lidí včetně těch, kteří přišli k petičnímu stánku podepsat petici (podle České televize se demonstrace účastnilo čtyři sta lidí...). Její obrovská síla je v tom, že se opírá o dobrovolnou činnost převážně mladých lidí. Ale nejen iniciativa NE

základnám hlásí úspěšné akce. Například občanské sdružení **Vojáci proti válce** uspořádalo 23. února v parlamentu konferenci k umístění systému protiraketové obrany v Česku – a sál Státních aktů ve Sněmovně byl zcela nabitý. A tak by bylo možné v uvádění příkladů úspěšných akcí proti výstavbě americké vojenské základny v Česku pokračovat.

V této nové situaci **uvnitř parlamentních politických stran probíhá důležitá diskuse**. Ta nejcennější, která by mohla pomoci rozhodnout o plánu vojenskou základnu USA u nás postavit, se odehrává **uvnitř sociálnědemokratické strany a ve Straně zelených**. Důvod je prostý: **názor na americkou vojenskou základnu u nás je u komunistů a občanských demokratů dlouhodobě vyhraněný, lidovci se bez velkých diskusí připojili ke stanovisku ODS**.

Sociální demokraté po jistém lavírování zaujali jednoznačné stanovisko: americké základně v jejím současném pojetí NE, referendu ANO! Jistota jednotného hlasování poslanců zvolených za ČSSD se ale téměř rovná nule. To znamená, **že počítat s levicovým blokem sta poslanců nelze**. To jen zvyšuje zájem o stanovisko Strany zelených.

Pro mnohé občany i analytiky je postoj **Strany zelených překvapením, či dokonce zklamáním**. Vnímají Stranu zelených jako významnou tradiční představitelku hnutí, kterému se v 60. letech minulého století říkalo Nová levice. Pro tehdejší zelené jako celek byla **ochrana životního prostředí spojena s bojem proti velkému kapitálu, s ideály samosprávy a v neposlední řadě s bojem za mír**. Pro mnohé z nich **zápas za mír vyrůstal z pacifismu**, který byl přirozenou součástí boje za záchranu planety Země.

Zelení takového tradičního zaměření však již tvoří jen část hnutí zelených. I v Evropském parlamentu máme dva politicky odlišné kluby, v nichž jsou zástupci hnutí zelených. Důvod je prostý: **v hnutí zelených jsou dnes dva proudy**. Ten první,

tradiční vyznává původní hodnoty ochrany životního prostředí, samosprávy a pacifismu. Nový proud v hnutí zelených ale představuje **zájmovou skupinu, která je orientována na ty kapitálové kruhy, které realizují zisky na zakázkách z projektů na ochranu životního prostředí.**

Plak veřejnosti a Evropské unie si vnutil i v těch postsocialistických zemích, které jsou nadšené dravým kapitalismem, péči o životní prostředí. **Stát je nucen a sám pak nutí podnikatele plnit kritéria Kjótského protokolu, zavádět biopaliva či hledat alternativní zdroje energie. Z tematiky ochrany životního prostředí se stal lukrativní byznys.** Na tento podnikatelský proud uvnitř hnutí zelených lze nalepit libovolnou politickou doktrínu – snazší je to ale v případě **pravicové ideologie.** Proto je možné, že se zástupcem Strany zelených ve vládě na postu ministra zahraničních věcí stal Karel Schvarzenberg, o jehož sympatiích a předsudcích si asi nikdo nedělá iluze.

Ano, pane, radar je pryč, ti Češi prostě ukradnou všechno.

V politice Strany zelených lze v souvislosti s přípravou umístit v Česku americkou vojenskou základnu zachytit dva ústupky od tradiční politiky zelených. Především je to problematika samosprávy, předněji otázka referenda o umístění americké vojenské základny. **Strana zelených dává najevo, že je sice pro přijetí zákona o obecném referendu, ale nikoliv pro zákon o konkrétním referendu o americké vojenské základně.** Tento úhyb od principů nepostrádá silnou dávkou demagogie, neboť je sám o sobě vydáván za vysvětlení: „Máme vznešenější cíl, než je nějaká bezvýznamná základna!“ Jenže ideály je možné naplňovat jen v dílčích úkolech, ne pomocí abstraktních hesel.

Dalším odklonem od tradiční politiky zelených zavržení pacifismu: **pryč je bezvýhradná oddanost míru. V argumentaci představitelů Stran zelených je obsažen podmíněný souhlas s výstavbou americké vojenské základny u nás – je pouze zapotřebí, aby se tento program protiraketové obrany stal součástí politiky NATO.** Podobné úvahy zaznívají i z úst některých sociálnědemokratických politiků. Na první pohled se jedná o nesplnitelný požadavek. **Plánovaný radar v Brdech a rakety v Polsku jsou přece připravovány v rámci Národní protiraketové obrany USA. Ta má chránit Spojené státy a má mít jediné velení v USA.** Jenže...

V rámci NATO se diskutuje o protiraketové obraně Evropy. Pak už stačí málo: **někdo z představitelů Aliance, nejlépe její generální tajemník Jaap de Hoop Scheffer, oznámí, že zamýšlený projekt obrany Evropy bude (někdy v budoucnu) propojen s dnes již budovanou Národní protiraketovou obranou USA. A politici Strany zelených tak získají alibi při hlasování pro výstavbu americké vojenské základny u nás.** A snad jen dodají, že pro ně tato otázka není prioritou.

Základny USA v Česku a Polsku však nejsou jen problémem těchto tří zemí. Týkají se celé Evropy – a nejen jí. **Česko je tímto projektem zatahováno do nepředvídatelné globální**

politiky Washingtonu, kterou nebude moci nikdy ovlivnit. I když se oficiálně tvrdí, že Národní protiraketová obrana USA je budována jako deštník před raketami Iránu a Severní Koreje, jeho role může být mnohem širší. **Jedná se o projekt, který obkličuje Rusko a Čínu.** Podivná hra přece nekončí ve střední Evropě. Zahrnuje Japonsko, Grónsko, Velkou Británii, Kanadu... Začátkem března pak ředitel Protiraketové agentury USA generálporučík Henry Obering ohlásil světu přání Spojených států protáhnout celý projekt na Kavkaz a umístit tam další americký radar.

Přestože dnes od nejrůznějších politiků a propagandistů zní sborové volání, že Národní protiraketová obrana USA není budována proti Číně a Rusku, pravda je poněkud jiná: její současná podoba není použitelná pro válku s Čínou nebo Ruskem. Je příliš nedokonalá. **Ale jakmile se jednou jeho současná projevovaná podoba stane skutečností, začnou práce na jeho zlepšování. S cílem vytvořit dokonalejší štít. A z bojovníků, kteří mají meče, ten, který má i štít, je lépe připraven i na útok.**

Projekt Národní protiraketové obrany USA otevírá nové závody ve zbrojení. To, že z Washingtonu, Prahy i Bruselu zaznívají hlasy, že se Moskva, Peking a Dillí mylí, když před novým kolem zbrojení varují, je nelogické: jestli Rusko a Čína vnímají výstavbu systému Národní protiraketové obrany USA jako své ohrožení, pak podle toho budou jednat – což znamená, že budou modernizovat svůj vojenský arzenál. Propaganda může ovlivnit část veřejnosti v Česku a v Polsku, nikoliv čínské a ruské politiky. Není náhodou, že se na současný stav příprav výstavby amerických vojenských základen v Česku a Polsku skepticky dívá i Berlín.

Nebezpečí je zřejmé: **může se stát, že z programu Národní protiraketové obrany USA vyroste iluze převahy Spojených států nad Ruskem a Čínou. A od této iluze chybí jen krůček ke zrušné touze svoji raketo-jadernou převahu využít. Vše**

ve jménu **Bushovy doktríny preventivní války**, podle níž má být síla využita ještě dříve, než se nebezpečí stane reálným.

Americká vojenská základna v Čechách v té podobě, v jaké je připravována, je pro naši zemi velkým bezpečnostním rizikem. **Proto je tak důležité mít odvahu již dnes a otevřeně říci americké vojenské základně v Česku rozhodně NE!**

VELKÉ PROBLÉMY MALÉ ZÁKLADNY

Poprvé v našich dějinách má být v Česku postavena americká vojenská základna. A to ne ledajaká: má to být základna, která bude sloužit globálním cílům a případné světové jaderné válce. I když politici, kteří její výstavbu hájí, tvrdí, že má sloužit obraně Česka a Evropy, nikdy tomu tak nebylo. Jedná se o základnu, která má být součástí Národní protiraketové obrany (NMD, *National Missile Defense*), což je program obrany Spojených států.

Program NMD má bohatou historii a jeho dnešní podoba vyrůstá z direktivy NSD 23. prezidenta George Bushe z prosince 2002. Je to neuzavřený program, a to nejen z hlediska technického, ale ani politického. Řečeno jinak, tento program může být proměněn na systém, který by měl bránit i jiné země – například NATO, Evropu, státy zahrnuté v programu Partnerství pro mír atd. Jenže evropský systém je sice diskutován, nikoliv však budován. U nás chystaná základna NMD má sloužit obraně USA. Navíc představa, že by se v blízké budoucnosti s někým dělili o své výsledky ve vojenském výzkumu či o rozhodování o použití NMD je nereálná.

I.

Současné zdůvodnění potřeby NMD se opírá o *Strategii národní bezpečnosti Spojených států amerických*, kterou americký prezident George Bush podepsal v září 2002. Jádro tohoto pozoruhodného dokumentu tvoří vojensko-politická strategie USA obsažená především v pasážích, které jsou součástí V. kapitoly nazvané *Zabránit nepřítelům, aby vyhrožovali nám, našim spojencům a přátelům zbraněmi hromadného ničení*. V ní je kromě zdůvodnění orientace na preventivní války „vůči vznikajícím hrozbám ještě před tím, než se plně

zformují,“ ještě jedno důležité sdělení: **přestalo fungovat odstrašení.**

„Odstrašení“ je pojem, který označuje schopnost přesvědčit soupeře o nevhodnosti uchýlit se k určitým akcím tím, že tento protivník předjímá nežádoucí účinky takových akcí. Zakládá se na psychickém ovlivnění rozhodovacích orgánů prostřednictvím vyvolání strachu z možného potrestání nebo prostřednictvím vytvoření podmínek pro racionální kalkulaci, podle níž by eventuální zisk byl nesouměřitelný se ztrátou. Rovnováha Spojených států a Sovětského svazu v době studené války se opírala právě o takovéto odstrašení: ani Moskva, ani Washington si nedovolily útok proti sobě, protože výsledkem by bylo sebezničení.

Problém KLRD a Íránu

Podle Bushovy strategie žádný z dnešních „darebáckých států“ (mezi něž Washington v roce 2002 počítal státy „osy zla“, tedy KLRD, Írán a Irák) nedisponuje tak zhoubnými zbraněmi, jako kdysi Sovětský svaz. Povaha a motivace těchto států však prý naznačují, že jsou odhodlanější zbraně hromadného ničení použít. Zastrážit tyto státy možnou odpovědí prý nelze, neboť jejich vůdcové jsou ochotnější riskovat, připraveni hazardovat životy vlastních lidí a bohatstvím národů. Dnes USA neohrožují státy, ale „katastrofické technologie zahořklých jedinců“.

Od doby podpisu Bushovy strategie přestal být Irák samostatným bodem na ose zla. Zůstaly jen Severní Korea a Írán. **Problémem politiky KLRD a Íránu je především malá čitelnost.** Ta je, zvláště v případě Pchjongjangu, součástí politické taktiky. Na druhé straně ale vývoj raketové techniky v obou těchto zemích jde mnohem pomaleji, než tvrdí autoři NMD.

Aktuální počty strategických nosičů jaderných náloží, které měly rozmístěny velmoci před rokem, uvádí tabulka číslo 1

zpracovaná podle zdrojů Stockholmského institutu pro výzkum míru (SIPRI). Z této tabulky je patrné **trvajícím bezkonkurenčním postavením Spojených států a Ruska v oblasti strategických nosičů**. To platí i v případě Číny, kde by – podle amerických odhadů – měl být systém MIRV zaváděn až v roce 2010. V případě Izraele, Pákistánu a Indie jsou údaje SIPRI o nosičích poměrně neurčité.

Podle některých autorů Bushovy strategie měly KLDŘ a Írán představovat raketové ohrožení Spojených států už kolem roku 2003. Právě vize akutního ohrožení Česka či USA ze strany Íránu a KLDŘ patří k nejčastěji šířeným legendám zdůvodňujícími potřebu americké vojenské základny v Česku. Technicky toto nebezpečí ale neexistuje a ve střednědobém horizontu existovat nebude. Rakety, kterými Írán a KLDŘ disponují, nemají dnes charakteristiky odpovídající mezikontinentálním balistickým raketám. V případě, že se takovou raketu podaří Teheránu či Pchjongjangu vyrobit, nemůže jich být ani ve střednědobém horizontu dostatečné množství pro zničení USA a vyhnutí se vlastnímu zničení v podobě odvety.

Tabulka č. 1:
strategické nosiče jaderných mocností (leden 2006)

stát	ICBM ^a	SLBM ^b	bombardéry	celkem
USA	500	336	72	908
Rusko	512	192	78	782
Francie	-	48	84 ^c	132
Velká Británie	-	48	-	48
Čína	79	12	~23	~121

a ICBM – mezikontinentální balistické rakety; *b* SLBM – balistické rakety na ponorkách; *c* včetně 24 letounů z letadlové lodi vyzbrojených jadernými náloži.

Jako důkaz proradnosti Íránu a KLDŘ je ale nejčastěji uváděn jejich jaderný program. Zpravidla se v této souvislosti hovoří o tom, že Teherán a Pchjongjang porušují **Smlouvy**

o nešíření jaderných zbraní (NPT). To je velmi závažné obvinění, neboť NPT je jádrem všech dohod o kontrole zbrojení. Obvinění se týká podezření z pokoutní výroby či případně přípravy výroby jaderných náloží. Část pravdy na tom je. Jenže, to není celý problém. ***NPT se opírá se tři pilíře: (a) nešířit jaderné zbraně, (b) zlikvidovat jaderné zbraně, (c) právo na mírové využití jaderné energie.***

V článku I se státy, vlastníci, zavázaly „nepředávat přímo ani nepřímo komukoliv jaderné zbraně nebo jiná jaderná výbušná zařízení, ani kontrolu nad těmito zbraněmi nebo jadernými výbušnými zařízeními, jakož i žádným způsobem nepodporovat, nepodceňovat a nepovzbuzovat jakýkoliv stát nevlastnící jaderné zbraně k výrobě nebo k získání jaderných zbraní“. V článku II pak státy, nevlastníci, přijaly závazek “nepřijímat přímo či nepřímo od kohokoliv jaderné zbraně nebo jiná jaderná výbušná zařízení ani kontrolu nad těmito zbraněmi nebo výbušnými zařízeními, nevyrábět jaderné zbraně nebo jiná jaderná výbušná zařízení, ani je nezískávat jakýmkoliv jiným způsobem“. V článku III se nejaderné státy zavázaly, že při veškeré jejich jaderné činnosti budou uplatněna bezpečnostní opatření Mezinárodní agentury pro atomovou energii. Podle článku IV nic v NPT „nesmí být vykládáno tak, aby se to dotýkalo nezadatelného práva všech smluvních stran rozvíjet bez diskriminace a v souladu s články I a II této smlouvy výzkum, výrobu a využití jaderné energie pro mírové účely“. Všechny smluvní strany se zavázaly „napomáhat co nejúplněji výměně zařízení, materiálů, vědeckých a technických informací k mírovému využití jaderné energie a mají právo podílet se na takovéto výměně“. **Zároveň se skupina vlastníků v preambuli a v článku VI smlouvy zavázala k „zastavení závodů v jaderném zbrojení v blízké budoucnosti a k jadernému odzbrojení rovněž o smlouvě o všeobecném a úplném odzbrojení pod přísnou a účinnou mezinárodní kontrolou“.** Signatář po tříměsíční výpovědi může od smlouvy odstoupit.

Dozorem nad plněním NPT je pověřena Mezinárodní agentura pro atomovou energii (MAAE). V roce 2006 bylo spolu s oficiálními jadernými mocnostmi (ČLR, Francie, Rusko, USA a Velká Británie) smluvními stranami NPT 189 států. **Mezi země, jejichž podpis na NPT chybí, patří i neoficiální jaderné státy – Indie, Pákistán, Izrael a KLDR.**

Z tohoto stručného přehledu je zřejmé, že s plněním NPT nemá problémy pouze KLDR. Dlouhodobý nezájem na plnění článku VI je patrný u oficiálních jaderných mocností nebo alespoň u některých z nich. Tabulka číslo 2 ukazuje aktuální stav jaderných zásob u oficiálních i neoficiálních nukleárních zemí v minulém roce tak, jak je spočítal SIPRI. Podle analýzy Roberta Norrise a Hanse Kristensena zpracované pro *Bulletin atomových vědců*, který v roce 1945 založili vědci pracující na prvních jaderných bombách a obávajících se užití jaderných zbraní ve válce, **v polovině roku 2006 vlastnilo devět států přibližně 27 tisíc jaderných náloží; z nich 97 % patřilo USA a Rusku.**

Za počátek krize ve vztazích KLDR a USA se zpravidla pokládá rok 2003, kdy Severní Korea odstoupila od Smlouvy o nešíření jaderných zbraní a obnovila činnost svých dvou jaderných reaktorů schopných produkovat plutonium pro jaderné bomby. Jenže to není celý příběh. Obavy ze severokorejského jaderného programu jsou mnohem starší. Tento problém se pokoušeli řešit i prezidenti USA před Georgem Bushem. **Podle smlouvy mezi KLDR a USA z roku 1994,** podepsané za prezidentství demokrata Billa Clintona, měly být oba zmíněné reaktory odstaveny. Podle téže dohody byla započata stavba jaderné elektrárny, která měla odstavené energetické zdroje do roku 2003 nahradit lehkovodními reaktory, které plutonium neprodukují. Američany vedené konsorcium podepsalo v prosinci 1999 kontrakt za 4,6 miliardy dolarů na výstavbu dvou takovýchto reaktorů.

Tabulka č. 2:
jaderné zásoby (leden 2006)

stát ^a	strategické nálože	taktické nálože	celkem
USA	5021	500	5521 ^b
Rusko	3352	2330	5682 ^c
Francie	348	-	348
V. Británie	185 ^d	-	185
Čína	~130	? ^e	~130
Indie	-	-	~50 ^f
Pákistán	-	-	~60 ^f
Izrael	-	-	100-200
celkem	-	-	~12 100

Poznámky: *a* V roce 2005 oznámila KLDR, že má použitelné jaderné nálože, ale tuto informaci nebylo možné ověřit. *b* Úplný arzenál USA včetně rezerv má přibližně 10 tisíc náloží. *c* Úplný arzenál Ruské federace činí přibližně 16 tisíc náloží, z nichž přibližně 10 100 je buď v rezervě, nebo v likvidaci. *d* Některé nálože na britských strategických ponorkách mají taktické úkoly. *e* Existence čínských taktických jaderných náloží nebyla potvrzena z oficiálních zdrojů. *f* Zásoby Indie, Pákistánu a Izraele jsou pouze částečně využitelné pro nosiče.

Úspěchy Clintonovy diplomacie byly založeny na přímých jednání s KLDR. V roce 2000 se dokonce tehdejší ministryně zahraniční USA Madeleine Albrightová stala prvním vysokým západním diplomatem, který navštívil Pchjongjang a setkal se s Kim Jong-ilem. Pchjongjang navštívili i jihokorejský prezident a japonský premiér. Také John Kerry, demokratický kandidát na prezidenta, během své předvolební kampaně v roce 2004 požadoval přímá jednání USA s KLDR a Íránem jako nejefektivnější cestu k řešení problémů.

Republikány ovládaný kongres USA od počátku pokládal tyto dohody za nepřiměřené usmiřování s totalitní komunistickou diktaturou. V roce 2001 pak příchod republikána George Bushe do Bílého domu znamenal zásadní změnu. Přímá jednání byla zastavena. Zastavena byla i práce na nových reaktorech, ale i další pomoc a spolupráce. KLDR

byla vyhlášena za „darebácký stát“ na ose zla a invaze do Iráku v roce 2003 byla signálem, jak by se s takovými zeměmi mohlo zacházet. Navíc autoři jako Henry Kissinger varovali, že **uklidnění na Korejském poloostrově by mohlo ohrozit přítomnost amerických jednotek v celém regionu**, a to včetně Japonska. Následně KLDŘ oznámila odstoupení od *NPT*. Nová eskalace napětí byla nastartována. **9. října loňského roku pak KLDŘ provedla svůj první jaderný test.**

Otázkou je, kdo co smí. Podle americké *Asociace pro kontrolu zbrojení* provedly Spojené státy celkem 1030 jaderných testů, Sovětský svaz či Rusko 715, Velká Británie 45, Francie 210, Čína 45 a Indie a Pákistán po šesti jaderných explozích.

Mnozí experti tvrdí, že KLDŘ má ještě daleko k výrobě nukleární nálože, která by se dala vměstnat do hlavice rakety, ale i k výrobě použitelných raket, jež by měly charakteristiku „mezikontinentální“. Je ale jisté, že vývoj zbraní se v KLDŘ sám od sebe nezastaví. **Přítom sankce či embarga, jejichž omezenou podobu přijala 14. října 2006 i Rada bezpečnosti OSN, narazí vždy na jednu bariéru:** představa, že by Čína zastavila pomoc a spolupráci s KLDŘ, je málo pravděpodobná. Navíc na loňském jednání APEC (Asijsko-tichooceánská hospodářská spolupráce) se ukázalo, že neexistuje jednota ani mezi spojenci USA: například Japonsko je pro tvrdý postoj, Jižní Korea pro měkký – obává se, že KLDŘ zahnaná do kouta představuje umocněný problém.

Po odstoupení Severní Koreje od *NPT* byla v Pekingu zahájena šestistranná jednání – USA, KLDŘ, Korejská republika, Rusko, Japonsko a Čína – o severokorejském jaderném programu. Ta bývají z nejrůznějších důvodů přerušována. Jejich obnovení koncem minulého roku bylo už v nové situaci: už nejde pouze o to, zda KLDŘ zastaví výrobu jaderných zbraní, ale o to, zda své jaderné zbraně zlikviduje. **Pchjongjang dává najevo, že základem všech ujednání musí být dohoda KLDŘ a USA o neútočení a vsadil na to,**

že nikdy žádný stát nezaútočil na zemi, která vlastní jaderné zbraně.

Dalším **problémem v oblasti šíření jaderných zbraní je Írán.** Jeho nukleární program začal v 50. letech za podpory Spojených států. Orientaci na výstavbu jaderných elektráren oznámil šáh počátkem 70. let minulého století; elektrárna v Busheru měla být již tehdy první íránskou jadernou elektrárnou. Pomoc USA byla zastavena o islámské revoluci v roce 1979. V roce 1995, po odchodu západních firem, převzalo výstavbu jaderné elektrárny v Busheru Rusko, přičemž jeho spuštění se očekává letos. Tento reaktor neprodukuje plutonium.

Írán má ale též laboratoře, v nichž se pokouší vytvořit podmínky pro celý cyklus potřebný pro jadernou energetiku – tedy k produkci obohaceného uranu. Právě v této souvislosti se vede spor. Proces výroby paliva pro reaktory a nakládání s vyhořelým palivem je totiž velmi obtížné oddělit od výroby obohaceného uranu a plutonia pro jaderné zbraně. A to již NPT zakazuje, respektive íránský podpis na této smlouvě obsahuje závazek takovéto zbraně nevyrábět.

- Íránské vedení tvrdí, že o výrobu jaderných zbraní neusiluje, že jeho jaderný program je pouze pro mírové účely – což odpovídá duchu i literě *NPT*. Jako důkaz uvádí, že do svých výzkumných pracovišť v Isfahánu vpustil inspektory MAAE, kteří tam práci průběžně monitorují.
- Podle USA a některých dalších západních mocností se ale jedná o přípravu pro výrobu jaderných zbraní, což je v rozporu s *NPT*. Americké zdroje tvrdí, že Írán inspektorům MAAE umožnil jen částečný monitoring ve vojenských prostorech v Parchinu a žádný v laboratořích Lavisan II.

Od prosince 2004 se v úsilí o zastavení programu pro přípravu celého jaderného cyklu angažuje Evropská unie, následně i Rusko. **Inspektoři IAEA přímé důkazy o porušení *NPT* ale nepřinesli.** Přesto ale Rada bezpečnosti OSN přijala loni v pro-

sinci a letos v březnu rezoluce, které vůči Íránu zavádějí omezené sankce.

Zdaleka ne všechny státy souhlasí s tvrdým postupem vůči Íránu. **Diplomatické neúspěchy jsou vyvolány především dvojími standardy západní diplomacie.** Loni v září IAEA odmítla návrh rezoluce předložený 20 státy – mezi nimi bylo 15 arabských – vyzývající Izrael zastavit snahu získat jaderné zbraně a připojit se k NPT. Dalším příkladem dvojího přístupu západní diplomacie může být Indie. Ta již jaderné zbraně odzkoušela a odmítá se připojit ke smlouvě NPT. Přesto loni v březnu americký prezident George Bush poprvé po třech desetiletích odsouhlasil spolupráci USA a Indie v oblasti nukleární energie, hlavně jedná-li se o nákup zařízení ve Spojených státech. Tento postup západní diplomacie rozhodně neposiluje autoritu NPT, což ve světě, v němž podle dostupných údajů sice pouze osm až devět států vlastní jaderné zbraně, má třicet potenciál k jejich výrobě, a to rozhodně nenapomáhá stabilitě. **Nejde pouze o to, aby se nešířily jaderné zbraně, ale také, aby se nešířily dvojí standardy.**

Jestli si tady udělají základnu, tak to si na ní určitě udělají nějaké to svoje zahraniční vězení ...
Nejvyšší čas držet hubu.

Rusko a NMD

Že Rusko není výstavbou základny v Česku bezprostředně ohroženo, je bezesporu pravda. Jenže nikdo **neví, jaký bude další vývoj NMD**. A jak věřit politikům, kteří veleli k útoku na Irák se zdůvodněním, že Bagdád má zbraně hromadného ničení a ohrožuje jimi svět? **Tvrzení, že NATO a Rusko spolu jednají, je sice pravdivé, ale nic neříká o tom, zda jsou schopny v dané otázce dosáhnout kompromisu**. Možnost takového kompromisu je nabouraná i faktem vypovězení smlouvy o omezení protiraketové obrany, což prezident George Bush provedl v prosinci 2001 a 13. června 2002 Spojené státy od smlouvy odstoupily.

Smlouva o omezení systémů protiraketové obrany (ABM Treaty) byla podepsána jako součást SALT 1 v květnu 1972. Tato smlouva se opírala o logickou úvahu, že **pouze ten, kdo si v podmínkách vzájemného zaručeného zničení pomoci odvetného úderu zajistí obranu, může si dovolit zaútočit**. V tom je též **základní bezpečnostní problém Česka související s případnou americkou základnou: každý, kdo by chtěl na USA zaútočit nebo se před nimi bránit, musí zničit jejich protiraketovou obranu**. Tedy udeřit i na případnou základnu v Česku, a to co nejsilnějšími možnými zbraněmi. Z tohoto hlediska znamená základna USA na našem území jednoznačné zvýšení bezpečnostního rizika.

Nesouhlas s vypovězením smlouvy ABM nedávaly počátkem 21. století najevo pouze Rusko nebo Čína, ale i další státy, například Francie a Německo. Hlavní argumenty obou stran lze shrnout takto:

- **Pro vypovězení:** Smlouva ABM v mnohém zastarala. Opírala se o jinou podobu mocenské rovnováhy a o jiné technické možnosti – Sovětský svaz neexistuje a například ruské mezi-kontinentální rakety Topol M již nepotřebují podzemní síla

a jsou mobilní. Vztahy USA s KLDR, Íránem a Irákem jsou problematické, přičemž vojenské možnosti těchto zemí mohou růst. Většina americké veřejnosti s programem NMD souhlasí.

- **Proti vypovězení:** Porušení smlouvy ABM vyvolá nové kolo zbrojení – realizace programu NMD zvýhodní USA, neboť kvalitnější obrana umožňuje útok. Výsledkem NMD tak budou nové závody ve zdokonalování balistických raket. Zároveň efektivnost i cena systému NMD jsou neurčitě. A navíc: největší ohrožení nepředstavují rakety států, které by americká odpověď vymazala z mapy, ale jaderný terorismus – a s ním i zbraně hromadného ničení chudých, tedy chemické a biologické zbraně.

Lze samozřejmě namítnout, že budování systému NMD není přímo zaměřeno proti Rusku. Jenže kde vzít důkaz? Loni byl v prestižním americkém časopise Foreign Affairs otištěn článek

Keira Liebera a Daryla Presse nazvaný *Vznik nukleární nadřazenosti USA. Základní ideou této stati je teze, že padesát let trvající možnost vzájemného zaručeného zničení mezi USA a Ruskem zmizela*. Už prý neplatí, že v případě překvapivého napadení Ruska by byly Spojené státy ohroženy odvetou. „Po skončení studené války byl (americký) nukleární arzenál významně vylepšen,“ a to ve všech charakteristikách. Naopak ruský upadal. Citovaný článek zdůrazňuje, že modernizace jaderných sil USA nebyla namířena proti „darebáckým státům“ či terorismům. Současné a budoucí jaderné síly USA jsou projektovány tak, aby byly „schopny preventivního odzbrojovacího úderu proti Rusku nebo Číně“. **Autoři tvrdí, že vypočítali, že překvapivým americkým útokem může být ruský i čínský jaderný arzenál zničen a případné jeho zbytky mohou být zachyceny novou protiraketovou obranou**. Dlužno ale dodat, že Lieberovy a Pressovy výpočty se staly v USA předmětem kritiky, a to i v časopise Foreign Affairs.

Každá obrana vyžaduje zničení obrany útočníka. Na vypovězení smlouvy ABM a výstavbu systému NMD **mohou Rusko a Čína odpovědět formou asymetrických strategií, které budou levnější a v konečném důsledku dostatečně efektivní. Má-li se Rusko v této situaci zajistit před prvním úderem, musí zaměřit své zbraně na základny NMD**. Buď střely s plochou dráhou letu, nebo rakety středního doletu. Lze přehodnotit i zákaz umístění systému MIRV na mezikontinentální balistické rakety. Mluví se také o možnosti umístit speciální radary na ruská velvyslanectví v různých zemích, včetně států NATO.

Význam programu NMD se po letošním 11. lednu významně snížil. Ten den Čína raketou středního doletu sestřelila vlastní meteorologickou družici ve výši 865 km nad Zemí. V tomto okamžiku se základní navigační systémy NMD staly snadno zničitelné – jak to ostatně předvídali už kritici Reaganovy kon-

cepe hvězdných válek počátkem 80. let minulého století. Ostatně sami Američané provedli obdobný test v roce 1985. Rusko – přesněji Sovětský svaz – se jednostranně v 80. letech zavázalo tyto testy neprovádět. Jenže situace se mění. Rusko se sice na základě dohody s USA z roku 1987 zřeklo raket středního doletu, ale od slibu se dá odstoupit a smlouvu lze vypovědět – jak to učinila Bushova vláda v případě smlouvy *ABM*.

Nikdy nebylo nejdůležitější otázkou, zda je smlouva ABM z roku 1972 zastaralá, ale jakým způsobem má být překonána. Její překonání mohlo mít dvojí základní podobu (a) vypovězení, jak to předvedl George Bush, (b) **nahrazení novou, moderní smlouvou buď mezi USA a Ruskem, nebo na širší bázi.**

Je vhodné si v této souvislosti připomenout slova amerického prezidenta Richarda Nixona, která přednesl během své návštěvy v Moskvě u příležitosti podpisu smlouvy SALT 1: „V nukleárním věku, kdy neexistuje takový pojem, jako je bezpečnost zajištěná převahou síly, si velmoci vzaly toto poučení: Dohody, založené na předpokládané slabosti jedné strany, ji jenom nutí znásobit úsilí, aby se vypořádala se zaostáváním, zatímco dohody, založené na obapolné úctě a vzájemnosti, mají mnohem větší vyhlídky, že budou trvalé.“

Kdyby skutečně existovaly „darebácké státy“ a bylo nutné vytvářet protiraketovou obranu, pak **stabilizujícím řešením by byla nová definice cílů amerického programu NMD, která by celý program internacionalizovala.** To znamená, že by kromě obrany území USA zahrnula i ochranu Evropy včetně Ruska, ale i dalších velmocí, především Číny a Indie, přičemž by do projektu zahrnula i politickou a vědeckotechnickou spolupráci těchto center moci. Zároveň je důležité mít na paměti, že **po celá desetiletí Čína a Rusko navrhuji přijetí mezinárodní konvence o zákazu války v kosmu i zákazu její přípravy.**

Z toho je zřejmé, že výsledkem případné výstavby americké základny v Česku bude zhoršení bezpečnostní situace naší země. A nejen to – zhoršení politické atmosféry ve světě. Řešením pak nejsou závody ve zbrojení, ale přímá diplomatická jednání Washingtonu s Teheránem a Pchjongjangem – jak to naznačila první setkání americké a severokorejské delegace letos 16. ledna v Berlíně, která vracejí situaci před nástup George Bushe do Bílého domu. A kdo se může cítit víc ohrožen? U hranic NATO není žádný iránský voják. Naopak státy NATO mají u hranic Íránu přibližně 200 tisíc vojáků, a to na všech azimutech.

Má před sebou budoucnost, už teď umí říct „Yes, sir“.

II.

Obhajoba NMD je pozoruhodná i tím, že je novým odůvodněním starého programu. Tím byla **Strategická obranná iniciativa (SDI, *Strategic Defense Initiative*)**, známá jako program „hvězdných válek“. Ten byl oficiálně vyhlášen americkým prezidentem Ronaldem Reaganem v březnu 1983. Počátky tohoto programu však sahají až do druhé poloviny 40. let minulého století ke studiím RAND Corporation, jednoho z nejpozoruhodnějších amerických politicko-analytických pracovišť. Samotná SDI předpokládala vytvoření v kosmu takového obranného štítu, který by „učinil raketojaderné zbraně zastaralými“.

SDI neměla být obranou proti nepředvídatelným „darebáckým státům“, ale měla zazdíť „okna zranitelnosti“ USA. Vize „okna zranitelnosti“ je z konce 60. let minulého století. Tehdy americký ministr obrany Melvin Laird v jednom ze svých vystoupení přisoudil sovětským mezikontinentálním balistickým raketám tzv. faktor efektivity o velikosti 80 %. To znamená, že osm z deseti sovětských raket by mělo být schopno s dostatečnou přesností zasáhnout cíl v USA. Laird rozvedl tento propočít do úvahy, že v případě útoku tisícovky sovětských mezikontinentálních balistických raket proti tisícovce amerických raket téhož typu osm set raket patřících USA bude zničeno. Když pak zbylé americké rakety zaútočí proti sovětským městům, potom při osmdesátiprocentní efektivnosti to bude znamenat zničení 160 sovětských měst – tedy jedné třetiny populace a poloviny průmyslového potenciálu. To podle amerického ministra mělo být dostatečně velké riziko, které by mělo Sovětský svaz odradit od zahájení války. K této matematice Laird ovšem připojil ono příslovečné „ale“: zavedení systému MIRV, tedy raketových hlavic s více samostatně naváděnými náložemi, i při osmdesátiprocentní efektivnosti umožní tisícovce sovětských raket zasáhnout 1200 cílů. To podle ame-

rického ministra znamenalo vážnou hrozbu pro přežití amerických mezikontinentálních balistických raket. Za kritický pro USA byl z hlediska „okna zranitelnosti“ vyhlášen rok 1986.

Obdobně jako teze o akutním nebezpečí hrozícím z „darebáckých států“, také úvahy Melvina Lairda a dalších podobných politiků a teoretiků byly matematickou polopravdu a politickou propagandou. Celá vize „okna zranitelnosti“ pominula skutečnost, že **nikdo nemůže myslet na zničení amerických mezikontinentálních balistických raket a přitom nepočítat strategické bombardéry a raketonosné atomové ponorky**. Přitom právě na ponorkách mají Spojené státy umístěno největší množství svých strategických jaderných náloží.

Jediné, co na podivném propočtu „okna zranitelnosti“ je logické, je skutečnost, že strategická triáda – tedy atomové ponorky s balistickými raketami, strategické bombardéry a mezikontinentální balistické rakety – vznikla ve Spojených státech živelně na základě ambicí jednotlivých složek ozbrojených sil. Proto též její přívrženci požadují, aby úkoly „zaručeného zničení“ byly schopny plnit všechny tři složky samostatně. To ovšem není otázka zranitelnosti USA, ale problém iracionality některých strategií.

Iluzorní představa „okna zranitelnosti“ zároveň podsouvala sovětským ozbrojeným silám útočnou strategii odzbrojovacího prvního úderu, ačkoli Sovětská armáda vyznávala tzv. strategii proti městům – rakety tedy nebyly zaměřeny na vojenské základny, ale na města. Navíc koncem 60. let minulého století, kdy Laird se svou matematickou rozvahou vystoupil, to byly právě Spojené státy, které začaly se zaváděním systému MIRV – poprvé v roce 1970 na mezikontinentální balistické rakety Minuteman III., následující rok pak systémem MIRV na raketách Poseidon začaly být vybavovány ponorky. Sovětský svaz přistoupil k zavádění tohoto systému až poté, když Spojené státy odmítly sovětský návrh na dohodu o zákazu systému MIRV: první zkoušky systému MIRV provedl až v srpnu 1973.

Pozoruhodné bylo, že smlouva SALT I nevěnovala pozornost této nově nastupující technologii. Toto opomenutí a následná americká iniciativa poškodily účinnost a věrohodnost kontroly zbrojení. Zároveň je ale tento příklad ukázkou toho, že **vojensko-technické problémy lze řešit pomocí diplomacie**: tzv. těžké **mezikontinentální balistické rakety vybavené systémem MIRV byly v Rusku a USA odstraněny na základě smlouvy START II** z ledna 1993.

Již v dobách, kdy „hvězdné války“ patřily k leitmotivům prezidentských projevů, vystoupili někteří lidé s kritikou celého programu. Za klasický lze pokládat článek ***Prezidentská volba: Hvězdné války, nebo kontrola zbrojení***, který v zimě 1984/1985 vydal časopis Foreign Affairs: řada z argumentů v něm použitých v té či oné podobě pomáhá porozumět i současnému programu NMD. K napsání oné stati se spojili poradce prezidentů Johna Kennedyho a Lindona Johnsona **McGeorge Bundy**, diplomat a teoretik **George Kennan**, ministr obrany v Kenne-dyho vládě a později prezident Světové banky **Robert McNamara** a **Gerard C. Smith**, hlavní americký vyjednávač při přípravě smlouvy SALT I a první předseda Trilaterální komise. Podle jejich názoru tím, „co je obzvlášť a zásadně chybné na prezidentově záměru, je to, že nemůže být uskutečněn“. Základním problémem je totiž to, že „v případě všeobecné jaderné války ani devadesátipětiprocentní možnost zničit (jaderné nálože protivníka) by nestačila k záchraně jedné či druhé společnosti. Přitom ani jeden z Reaganových technických poradců netvrdí, že taková úroveň ochrany je dosažitelná“. Projekt hvězdných válek nepočítá s protipatřeními Sovětského svazu, jeho efektivnost není možné vyzkoušet, účinná reakce systému bude vyžadovat na veškerá rozhodnutí dobu pouhých 60 sekund, během nichž musí dojít ke zjištění nepřátelských raket, k rozhodnutí o protiakci, zaměření, zaútočení a zneškodnění střel. Sám vysněný kosmický štít není nikterak chráněn a jeho odhadovaná cena bude jistě mnohokrát překročena. Přes všechna prezidentova prohlášení o tom, že

„strategická obranná iniciativa“ udělá z jaderných zbraní „bez-
cenné a zastaralé nástroje“, vláda důrazně trvá na tom, že pro-
gram hvězdné války nikterak neomezuje potřebu šesti „nových
systémů útočných zbraní“. Na rozdíl od reaganovské koncepce
„mír prostřednictvím síly“ dospěli autoři článku k závěru, že
program „hvězdných válek“ zmaří „*Smlouvu o omezení systé-
mů protiraketové obrany*“, což je nejvýznamnější dohoda o
kontrolě zbrojení. S tím souvisí i jejich konstatování, že „jed-
ním z nejnešťastnějších aspektů iniciativy usilující o hvězdnou
válku je skutečnost, že byla zahájena bez jakéhokoli pokusu
projednat ji seriózně a předem se sovětskou vládou“.

Ani potíže, které vedly k určitým úpravám původních plánů
„hvězdných válek“, ani podpis společného sovětsko-americké-
ho prohlášení v prosinci 1987 Reagana nedonutily, aby se vize
„strategické obranné iniciativy“ zřekl. V roce 1984 byla na
Ministerstvu obrany USA zřízena Organizace strategické obra-
né iniciativy (SDIO), která přípravu „hvězdných válek“ dosta-
la za úkol. Ta však byla v roce 1993, tedy **za prezidentství
Billa Clintona nejen přejmenována na Organizaci pro
obranu proti balistickým raketám, ale hlavně změnila své
zaměření: z globálních cílů přešla na cíle regionální.**

**V roce 1998 však Kongres USA zřídil *Komisi na vyhodno-
cení raketové hrozby pro Spojené státy.*** Ta nebezpečí našla
v Rusku a v Číně, přičemž ale dospěla k závěru, že hrozba před-
stavovaná řadou nepřátelských rozvojových států „je širší, bez-
prostřednější a rozvíjí se rychleji, než bylo uvedeno v odhadech
a zprávách zpravodajské komunity“, a že „Spojené státy nedo-
stanou skoro žádné nebo vůbec žádné varování před operačním
nasazením“ raket schopných zasáhnout území USA. ***Komise* ve
své zprávě uvedla, že Írán a Severní Korea budou předsta-
vovat pro Spojené státy raketovou hrozbu během pěti let
a Irák během deseti let. Šéfem této *Komise* nebyl niko jiný
než Donald Rumsfeld, pozdější ministr obrany USA ve vládě
George Bushe ml.**

Važ si své vlasti, synku, lepší místo pro umístění vojenských radarů nenajdeš široko daleko.

III.

Problémem případné americké vojenské základny v Česku je i skutečnost, že se naše politická kultura od americké v řadě rozměrů liší. To platí i o strategickém myšlení, a to přinejmenším ve třech ohledech: v představě o bojové hranici, v iluzi o řešení politických problémů technologií a ve významu militarismu.

- **OBRAZ HRANICE JAKO FRONTOVÉ LINIE** není pouze výplod geopolitického myšlení, které vnímá stát jako rostoucí a umírající bytost. Pravdou je, že hranice USA byla posouvána dobýváním „svobodného území“ (kultivací půdy a bojem proti indiánům), až se dostala ke svému „přirozenému rozhraní“ – pobřeží Tichého oceánu. Americký historik Frederick Turner vše „vysvětlil“ pomocí **teorie dynamické hranice**. Ta za symbol amerického pionýra označila sekeru a pušku. Podle této vize je americkému způsobu života vlast-

ní expanzivní charakter: „Pohyb – to je jeho hlavní faktor“. Po dosažení pobřeží následoval vstup do oblasti Pacifiku, kolonizace Filipín... **Také koncepce „hvězdných válek“ byla někdy vnímána v kontextu této ideologie – hovořilo se o tzv. vysoké hranici.**

- **ÚSILÍ O TECHNOLOGICKOU PŘEVAHU** je v západním vojenském myšlení patrné od 15. století. Kombinace techniky a vojenského umění je spojena s mimořádnou krutostí, nemilosrdností, pohrdáním tradicemi a zvykovými normami. Válečná důslednost v podobě nehumánnosti se stala „civilizační“ samozřejmostí.

Vizi vojensko-technologické převahy jako řešení politického problému doprovází rezignace na možnosti kontroly zbrojení a odzbrojení. Tato témata se po porážce Sovětského svazu ve studené válce vytratila z velké politiky. Ovšem už v roce 1989 Zbigniew Brzezinski v knize *Plán hry* při obhajobě programu SDI napsal, že „strategická stabilita musí být hledána spíše prostřednictvím jednostranných iniciativ založených na technologické inovaci než prostřednictvím osnování smluv o kontrole zbrojení“. To podle Brzezinského znamená, že „dohody o kontrole zbrojení neznamenají ani politické urovnání, ani konec strategické konkurence. Inovace ve vojenské technice budou vskutku průvodním jevem každé smlouvy o kontrole zbrojení“.

V určitém smyslu má Brzezinski pravdu. Dosavadní zkušenost s procesem odzbrojení a kontroly zbrojení je rozporuplná. Ukazuje se, že **byly zakázány či redukovány zpravidla ty zbraně, které mají pro mocnosti malý – jestli vůbec nějaký – význam.** Klasickým příkladem rozporuplnosti výsledků omezení a kontroly je spojen se smlouvou SALT I: tehdy byl zmražen počet odpalovacích zařízení, avšak počet jaderných náloží v amerických strategických silách vzrostl po podepsání této smlouvy v roce 1972 z 1710 na 7274 v roce 1978. Úspěchy týkající se raket středního a kratšího doletu se odehrávaly hluboko pod hladinou raketojaderného patu zajišťovaného ponor-

kami, mezikontinentálními balistickými raketami a letectvem. Nelze též zapomenout, že smlouva o likvidaci těchto raket byla podepsána v době, kdy byly do výzbroje zaváděny moderní střely s plochou dráhou letu.

Zásadnější omezení strategických zbraní nejsou výsledkem dohod v době rovnováhy, ale po faktické porážce Sovětského svazu ve studené válce – a i pak si USA a Rusko zachovaly potenciál pro druhý, odvetný úder. Ratifikace smlouvy START II, kterou lze z řady důvodů pokládat za asymetrickou, proběhla v ruské Dumě v roce 2000 až poté, kdy bylo zřejmé, že řada systémů podléhající podle smlouvy likvidaci již zastarala a Rusko nemá dostatek prostředků na jejich modernizaci, přičemž řada důležitých podniků po výrobu strategických raket zůstala po rozpadu Sovětského svazu na Ukrajině. Také smlouva *SORT* (poslední smlouva USA a Ruska o redukci ofenzivních strategických sil podepsaná v roce 2002, která přepokládá, že každá z těchto zemí počet operačně rozmístěných nukleárních náloží na 1700 až 2200) ponechává Spojeným státům a Rusku jaderný arzenál, který podle některých propočtů zaručuje zničení života na planetě. Navíc její text umožňuje, aby odstraněné jaderné hlavice nebyly zničeny, ale uskladněny a později případně znovu instalovány.

Dosavadní praxe skutečně prokazuje, že mocnosti většinou neberou vážně kontrolu zbrojení tehdy, ukáže-li se nevýhodná pro realizaci jejich zájmů. Přitom **ústup od programu NMD by pro USA znamenal zřeknutí se technologických a ekonomických výhod, které Spojené státy mají ve srovnání s ostatními mocnostmi. Rozvíjení programů kosmických válek jim – alespoň na první pohled – umožňuje upevňovat hegemonistické postavení.**

Na druhé straně vývoj v průběhu studené války ukázal, že se **nenaplnily nejhorší obavy** o masovém šíření jaderných zbraní a o zákonitém vypuknutí jaderné války v důsledku růstu jaderných arzenálů. Byla přijata řada opatření proti náhodnému vypuknutí války a proti nekontrolovanému šíření jaderných zbraní. Některé státy, které mají ekonomický potenciál k výro-

bě jaderných zbraní – např. Japonsko, Itálie, Kanada, Švédsko a Německo – se těchto zbraní zřekly. I dohody o kontrole zbrojení s omezenou působností **spoluvytvářejí kulturu soužití v jaderném věku. Jejich nedokonalost by neměla znamenat rezignaci na cíle kontroly zbrojení a ideály odzbrojení, ale zvětšení úsilí za jejich naplnění.**

- **MILITARISMUS, který byl pro otce zakladatele Spojených států jedním z největších nebezpečí pro mladou republiku, se stal realitou USA.** Už v roce 1961 prezident Dwight Eisenhower při odchodu z prezidentské funkce varoval před nebezpečím toho, co nazval „**vojensko-průmyslovým komplexem**“ pro americkou společnost. Přitom ekonomický, politický, a dokonce i ideologický vliv vojensko-průmyslového komplexu pokládal Eisenhower za patrný v každém městě, v každém orgánu státní správy, na každém ministerstvu federální vlády a varoval před potenciální možností katastrofického růstu jeho moci.

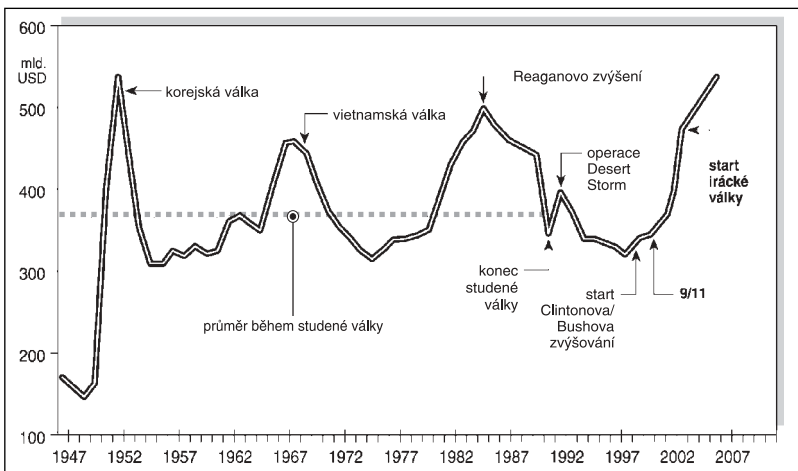
Údaje SIPRI upozorňují, že **bezkonkurenčně nejvyšší vojenské výdaje připadají na Spojené státy – v roce 2005 tvořily 48 % světových výdajů.** Všichni ostatní stáli členové Rady bezpečnosti OSN plus Japonsko, Indie a Německo nevydávají dohromady ani zdaleka tolik, jako USA. A výdaje ve Spojených státech stále rostou: v roce 2000 byl rozpočet Ministerstva obrany USA 281,2 miliardy, ovšem **na fiskální rok 2008 Bílý dům požaduje pro „obranu země ve válce“ rekordních 661,9 miliardy dolarů.** Pro srovnání lze uvést, že podle amerického analytika Winslowa Wheelera tvořily výdaje USA na obranu během studené války v průměru **366,1 miliardy dolarů ročně,** a to včetně války v Koreji a v Indočíně.

Spojené státy jsou přezbrojenou společností. Jejich vojenské výdaje přesahují jakoukoliv rozumnou politickou potřebu – jsou bezkonkurenčně nejsilnější, a přesto dál ženou vpřed vývoj i výrobu nových zbraní. Tím destabilizují sebe a celý světový politický systém. A nejen to: přemrštěné zbrojení USA zachovává za sebou nesmazatelnou ekologickou

stopu a ohrožuje trvale udržitelný rozvoj vyčerpáváním omezených světových zdrojů.

Je zřejmé, že současná fáze globálního rozmístování amerického systému NMD je pouze začátek. Jakmile se totiž jednou otevře Pandořina skříňka „hvězdných válek“, těžko zabránit zbrojní pandemii. Návrh rozpočtu pro příští fiskální rok požaduje 10 miliard dolarů na systém NMD. Jakmile ale bude první generace systému NMD rozmístěna, fantazii se meze nekladou. **Lze měnit politické zaměření systému i jeho technické části.** Když už jednou budou sila pro rakety vykopána, lze rakety vyměnit. Totéž platí o radaru. Je možné zhušťovat síť radarů i jejich dosah a funkci. Jakmile potenciální protivník zdokonalí své zbraně, bude nutné také provést upgrade systému NMD. Vždy bude co modernizovat a kam vložit peníze. **Má-li být systém NMD funkční, jeho financování nezná hranic. Je to černá díra, ve které může zmizet neomezené množství peněz – ale i důvěra mezi státy.**

VOJENSKÉ VÝDAJE SPOJENÝCH STÁTŮ PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE (v dolarech roku 2006)

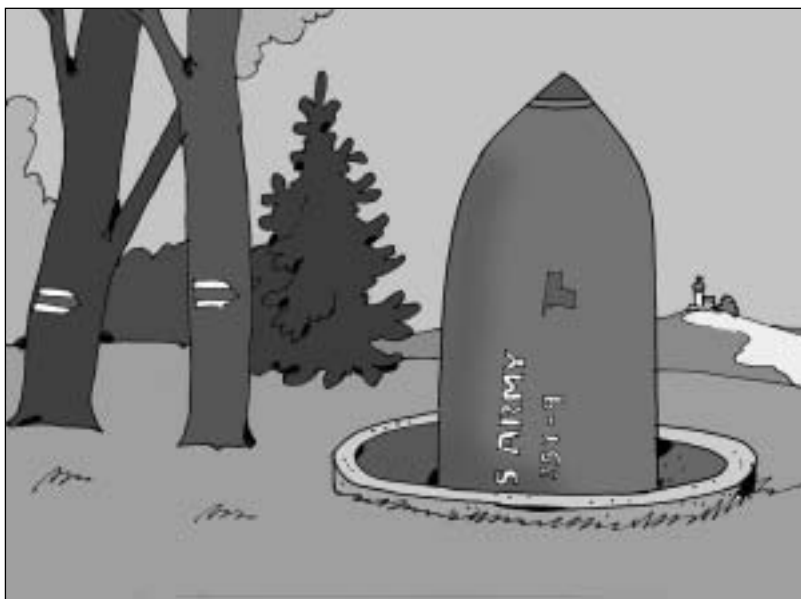
Pramen: *Report of the Task Force on a Unified Security Budget for the United States, 2007.* Center for Defense Information, Washington, 2006.

Problémem militarismu v USA je fakt, že **zbrojní výdaje slouží v USA jako jeden z nástrojů řízení ekonomiky.**

Projekt NMD má důležitou funkci: zajistit přerozdělování zisků ve prospěch vybrané části vojensko-průmyslového komplexu, což je cíl, který nemusí být vždy spojen s propočtem vojenské efektivity a politické výhodnosti nového zbraňového systému. Zastavit NMD či dát mu jinou orientaci vyžaduje obtížný zásah do ekonomiky USA a lobbystického ovlivňování americké politiky. **Takovouto zásadní změnu mohou pravděpodobně přinést pouze prezidentské volby.**

Rozhodnutí o tom, že americká vojenská základna v systému NMD nebude v Česku, je ale možné přijmout snadno a dnes.

Rytíř nebo raketová základna, vždycky je třeba najít hřbet ze kterého se ta válka povede.

ZÁVĚR

V souhrnu lze říci, že **zřízení americké vojenské základny USA v České republice jako součásti Národní protiraketové obrany Spojených států:**

- **Je v rozporu s přísliby o tom, že na našem území nebudou žádná cizí vojska.** Tento příslib, který byl formován v době odchodu Sovětské armády, se stal součástí nové státní ideje v tom smyslu, že byl přijat většinou veřejnosti a politické elity jak při formování nového režimu po 17. listopadu, tak i při vzniku samostatné České republiky.
- **Zřízení základny NMD znamená pro Česko velké bezpečnostní riziko.** Česko se stane součástí obranného systému, který bude chránit stát, jehož zahraniční politika je rozporuplná. Svým kontraproduktivním pojetím tzv. války proti terorismu si masově vytváří protivníky, kteří si mohou za cíl svých aktivit vybrat i základny na našem území.
- **Vytváření nové protiraketové obrany USA je vnímáno jako snaha získat převahu nad Ruskem a Čínou.** Převaha v obraně se chápe jako možnost zahájit útok – hovoří se o tom, že modernizace jaderného arzenálu plus nová NMD by měla umožnit útok Spojených států na Rusko a Čínu, po němž zasažené země ztratí sílu na odvetný úder. To vyvolává nejen nepříznivou politickou reakci ze strany Moskvy, ale též odpočívající změny v zaměření ozbrojených sil Ruska: hrozí nebezpečí, že na základny NMD u nás budou zacíleny ruské střely s plochou dráhou letu či rakety. **A není důležité, zda na těchto základnách budou rakety nebo „pouze“ radary.**
- **Funkčnost NMD je velmi sporná:** každá země schopná vyslat rakety s dlouhým doletem bude schopna NMD zničit, program je založen na špatných technických kritériích a testy se neopírají o vyhodnocení pravděpodobných protiopatření. **Zdá se, že idea vybudovat na území Česka část NMD slouží víc jako test loajality místní politické elity než jako snaha vytvořit funkční protiraketový deštník.**

- **NMD je součástí zbrojních programů, které představují nezměrné plýtvání omezenými zdroji Země.**
- **Zatím od jakéhokoliv případného útoku kohokoliv na Česko i USA více odrazuje apokalyptický potenciál NATO pro odvetný úder než děravá protiraketová obrana.**
- **V případě, že raketové nebezpečí ze strany tzv. darebáckých států je reálné, je nutné budovat evropsko-americkou obranu, ne obranu USA na území Evropy.** Na výstavbě takovéto obrany se musí podílet i Rusko (a pokud možno i další mocnosti, a to nejen evropské), protiraketová obrana nemůže být zaměřena proti němu.
- **Základem trvalého řešení bezpečnostních hrozeb tohoto typu mohou být přímá jednání Spojených států s KLR, Íránem a dalšími obdobnými státy, za nimiž budou následovat úmluvy garantované mezinárodním právem a světovým společenstvím.**

Psáno pro Britské listy

Jan Keller
Jiří Maštálka
Oskar Krejčí
Americká vojenská základna v Čechách
Ilustrace Michael Marčák

Náklad 8000 výtisků

Vytiskl TYPOS, tiskařské závody, a.s., závod Klatovy

2007

Prof. Jan Keller (nar. 1955)

je český sociolog, ekolog a publicista. Vystudoval historii a sociologii na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, v současnosti je profesorem na Ostravské univerzitě a je komentátorem deníku Právo. Je autorem přibližně patnácti knih.

MUDr. Jiří Maštálka (nar. 1956)

původním povoláním lékař kardiolog, je poslancem Evropského parlamentu. V letech 1990 až 1992 byl poslancem Federálního shromáždění a v letech 1996 až 2004 členem Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Prof. Oskar Krejčí (nar. 1948)

je vedoucím katedry na Fakultě politických věd a mezinárodních vztahů v Banské Bystrici a pracuje v Ústavu politických věd SAV v Bratislavě. V Česku působí jako redaktor týdeníku Ekonom. Byl poradcem dvou předsedů federální vlády. Publikoval sedmáct knih.